

Między zagrożeniem a nadzieją. Polityka rozwoju miast Polski w kontekście globalnych megatrendów

Wprowadzenie

Miasto jest bardzo szczególnym wytworem myśli i działań *homo sapiens*. Ma ono charakter antropogeniczny, jest zaplanowanym i wykonanym przez człowieka środowiskiem sztucznym. Owa nienaturalność miasta jest podkreślona przez geometryczność kształtów różnych elementów przestrzeni, ścisły wzór zorganizowania tej przestrzeni, wprowadzenie uporządkowania i regularności także do elementów natury (ogrody, urządzona zieleń miejska). W miarę rozwoju wiedzy i umiejętności jej wykorzystania w mieście coraz wyraźniej dostrzegamy wszechobecność infrastruktury technicznej. W efekcie to środowisko zaplanowane i zorganizowane jako „miejsce dla człowieka” staje się często dla niego swoistą pułapką, stawiającą przed swoim twórcą rozmaite wyzwania, równie trudne lub nawet trudniejsze niż te stwarzane przez środowisko naturalne. Można, z pewną przesadą, mówić tu nawet o zjawisku alienacji. Nic zatem dziwnego, że różnym problemom funkcjonowania miasta w wielu wymiarach: przestrzennym, społecznym, gospodarczym, kulturowym czy politycznym, poświęcono w ostatnich dekadach wiele uwagi. Jednak nadal, naszym zdaniem, istnieje potrzeba swoistego monitorowania procesów urbanizacji i przemian w miastach, a nawet podejmowania na nowo już dawniej zadawanych pytań i poszukiwania dla nich nowych, bardziej adekwatnych dzisiaj odpowiedzi. Ta potrzeba wynika z przemian wielowymiarowych kontekstów, w jakich funkcjonują współczesne miasta, z rosnących różnicowań pomiędzy tymi kontekstami. Chodzi tu o to, że procesy urbanizacji przebiegają inaczej na różnych kontynentach, zatem inaczej należałoby je analizować i oceniać. Jak wskazywała już w 2010 roku Saskia Sassen, użyteczność pewnych pojęć o rodowodzie XIX-wiecznym czy z początków XX wieku staje się współcześnie problematyczna. Przykładem może być pojęcie „miejskość” (*urbanity*), które, rozumiane klasycznie, odnosi się głównie do zachodniej cywilizacji, natomiast nie odzwierciedla specyfiki miejskości na przykład miast chińskich czy arabskich. Analizując takie zagadnienia, jak np. przestrzeń publiczna czy wzory użytkowania pewnych obszarów, uczeni odczuwają potrzebę opracowania nowych pojęć oddających tę nową specyfikę miejskości. Takim proponowanym pojęciem jest „miastowość” (*cityness*) [Sassen, 2010, s. 14], które jednak nie zostało jeszcze dostatecznie przeanalizowane.

Z drugiej strony pojawiają się nowe uwarunkowania funkcjonowania miast, które bazują na nowych zjawiskach i wymagają innych podejść badawczych. Przykładem mogą tu być zagadnienia oddziaływania globalnych megatrendów, które są przedmiotem tej pracy.

Pierwsza część książki poświęcona jest opisaniu i uporządkowaniu pojęć i koncepcji związanych z kontekstami przemian w miastach współczesnych.

Autorzy proponują rozważenie najważniejszych współczesnych megatrendów i wynikających z nich konsekwencji, zwłaszcza zagrożeń. Zawężając te analizy, przedstawiono następnie wyzwania rozwojowe dla miast naszej części świata i Polski, podsumowując tę część poprzez zaprezentowanie powiązań między globalnymi i lokalnymi wyzwaniami rozwojowymi.

Część empiryczna obejmuje analizy oparte na wykorzystaniu metod jakościowych i ilościowych, odnoszących się do wpływu megatrendów na funkcjonowanie wybranych miast polskich, a następnie analizy działań podejmowanych w tych miastach. Rozdział końcowy zawiera rekomendacje dla władz miejskich i innych instytucji współdecydujących o kierunkach rozwoju i wyborze koniecznych dla procesów rozwojowych narzędzi.

Autorzy starali się nadać książce charakter interdyscyplinarny – analizy były prowadzone z uwzględnieniem trzech perspektyw: ekonomicznej, społecznej i przestrzennej. Uważano bowiem, że takie podejście jest potrzebne i uzasadnione ze względu na złożoność miasta i jego problemów. Wiązało się to z pewną trudnością w zachowaniu spójności rozważań. Starano się jednak utrzymywać jednolitość prowadzonego wyводу i jednocześnie pokazać przenikanie procesów przestrzennych, społeczno-kulturowych i gospodarczych. Dostrzegalna w całej publikacji perspektywa antropocentryczna jest uzasadniona przekonaniem, że wszystkie te procesy są w istocie elementami tworzenia środowiska dla człowieka i tak powinny być rozpatrywane.

Punktem wyjścia podjętych badań jest przekonanie, że powstanie miast było koniecznym warunkiem rozwoju cywilizacyjnego, gospodarczego i społecznego. Co więcej, procesy dokonujące się w miastach są najważniejszymi procesami na różnych poziomach integracji życia społecznego, gospodarczego czy politycznego i – mówiąc metaforycznie – to w nich decyduje się przyszłość świata. Trzeba zatem uczynić wszystko, aby o tych procesach i ich uwarunkowaniach dowiedzieć się jak najwięcej.

* * *

W pierwszym okresie prac nad tą książką uczestniczyła w dyskusjach dr Anna Urbaniak, której w tym miejscu autorzy pragną wyrazić podziękowanie za wsparcie.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl